

Міністерство освіти і науки України
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
Гуманітарно-педагогічний факультет
Кафедра української та класичних мов

**КОМУНІКАТИВНИЙ ДИСКУРС:
НАУКОВА РЕЦЕПЦІЯ
І СТРАТЕГІЇ ДОСЛІДЖЕННЯ**

**МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ,**

*присвяченої 160-річчю
від дня народження Івана Франка*

07 – 08 квітня 2016 року

м. Київ

УДК 81'42

ББК81

М 12

Комунікативний дискурс: наукова рецепція і стратегії дослідження :
зб. матеріалів Всеукраїнської наук.-практ. конф., Київ, 07 – 08 квітня 2016 р.
– К. : Міленіум, 2016. – 280 с.

Збірник укладено за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції «Комунікативний дискурс: наукова рецепція і стратегії дослідження», присвяченої 160-річчю від дня народження Івана Франка, що її провела кафедра української та класичних мов гуманітарно-педагогічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України. Наповнення рубрик синхронізовано з основними напрямками роботи конференції.

Видання розраховано на науковців, викладачів, аспірантів, студентів.

The collection is compiled on materials of the All-Ukrainian research and practice conference «Communication discourse: scientific reception and research strategies», dedicated to the 160th anniversary of Ivan Franko's birth, held by the Department of the Ukrainian and Classical languages of the Faculty of Humanities and Pedagogy of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine. All the materials are synchronized with the guidelines of the conference.

For scientists, lecturers, postgraduates, students.

Редакційна колегія:

Ніколаєнко С. М., д-р пед. наук, проф.; Шинкарук В. Д., д-р філол. наук, проф.; Костиця Н. М., д-р пед. наук, проф.; Кіраль С. С., д-р філол. наук, проф.; Личук М. І., канд. філол. наук, доц.; Мазур Н. В., канд. філол. наук, доц., Тепла О. М., канд. пед. наук, доц.; Балалаєва О. Ю., ст. викл.; Дядечко Л. А., ст. викл.

Схвалено до друку на засіданні вченої ради гуманітарно-педагогічного факультету, протокол № 11 від 17.03.2016 року

Тези подано в авторській редакції.

Автори тез відповідають за автентичність, достовірність викладеного матеріалу, за правильне цитування джерел, покликання на них.

Передруковувати опубліковані в збірнику матеріали дозволяється тільки за згодою авторів.

© НУБіП України, 2016

© Автори, 2016

Після Шевченка не було в нас постаті такого масштабу. Отже, не буде в нас перебільшенням сказати, що Шевченко і Франко — це насправді ті два могутні крила, які винесли українське слово, українську культуру на простори світові. Франко стоїть серед тих великих порадників, мислителів-гуманістів, до яких людство завжди буде звертатись...

О. Гончар

ЗМІСТ

УКРАЇНСЬКИЙ І ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВИМІРИ ПЕДАГОГІЧНОГО ДИСКУРСУ

<i>АМЕЛІНА Світлана. Німецькомовна спадщина Івана Франка</i>	11
<i>БАБІЙЧУК Тамара. Іван Франко в педагогічному коледжі (позанавчальна робота)</i>	13
<i>БАЛАХОВСЬКА Юлія. І. Я. Франко в педагогічній спадщині О. Р. Мазуркевича</i>	14
<i>БУЦИК Ігор. Розвиток методичних систем навчання техніко-технологічних дисциплін у другій половині XIX століття</i>	16
<i>ВАСЮК Оксана, ВИГОВСЬКА Світлана. Образ учителя у творчості Івана Франка</i>	17
<i>ВИХОР Віктор. Підготовка студентів та вчителів до управлінської діяльності</i>	19
<i>ВЛАСЕНКО Каріна. Виховання молоді засобами фольклору у педагогічній спадщині К. Ушинського</i>	20
<i>ГРИЦЕНКО Ірина. Інформатичний складник структури загальнокультурної компетентності студентів філологічних спеціальностей</i>	22
<i>ЖАРКОВА Роксолана. Дитинствографія: письмо як можливість (само)народження</i>	23
<i>ЗАЙЧЕНКО Іван. Педагогічна журналістика І. Я. Франка</i>	24
<i>ІВАХНЕНКО Тамара. Соціокультурна парадигма формування мовної особистості майбутнього фахівця</i>	26
<i>КАЛАНДИРЕЦЬ Неля. Змістові складники підприємницької компетентності майбутнього економіста аграрної галузі</i>	27
<i>КИРИЧОК Інна. Окремі аспекти формування вмінь та навичок педагогічної інтуїції як складової перцептивної техніки у майбутніх вчителів початкової школи</i>	29
<i>КОВАЛЬЧУК Василь. Освітня і просвітницька діяльність І. Я. Франка</i>	31
<i>КОЗИЧ Ірина. Комунікативна культура педагога вищої школи як предмет педагогічного дослідження</i>	32
<i>КОЗУБЕНКО Катерина. Сутність поняття «комунікативна компетентність»</i>	34
<i>КОРИЦЬКИЙ Василь. Етапи підготовки бакалаврів деревообробних технологій до художньо-конструкторської діяльності</i>	35
<i>ЛЮБАШЕНКО Олеся. Стратегія побудови моделей мовних курсів комунікативної інтеракції</i>	37
<i>МАЛІНКІНА Валентина. Ідеї самовиховання і саморозвитку особистості в історії розвитку педагогічної думки</i>	38
<i>МАЛИХІН Олександр. Креативно-пізнавальний складник структури загальнокультурної компетентності студентів філологічних спеціальностей</i>	40
<i>НИКОЛАЄНКО Станіслав. Педагогічні погляди І. Франка і сьогодення</i>	41
<i>ОЛЕКСЕНКО В'ячеслав. Комунікативний дискурс у навчальній діяльності</i>	42
<i>ОПАНАСЕНКО Оксана. Формування у майбутніх соціальних педагогів професійної готовності до діяльності у соціальній сфері з молоддю сільської місцевості</i>	43
<i>СОПІВНИК Руслан. Виховання особистості в контексті творчої спадщини І. Я. Франка</i>	45

СТРОГАНОВА Ганна. Інформаційно-комунікаційні технології у процесі підготовки майбутніх учителів української мови	48
СУХАРЄВА Ірина. Специфіка використання медіа-уроку української мови як сучасної форми навчання	50
ТЕПЛА Оксана. Редакторська діяльність Івана Франка	51
ТЕРЕЩЕНКО Тетяна. Аналіз світового досвіду підготовки фахівців соціальної роботи	52
ТОНКОНОГ Ірина. Ідеї педагогічної майстерності у педагогічних поглядах О. А. Левитського (1872-1947)	54
ХАРЧУК Наталія, ДАНЬКЕВИЧ Людмила. Дискурсивна компетенція у викладанні іноземної мови у ВНЗ	56
ЯРЕМЕНКО Наталія. Психолого-педагогічні особливості професійної компетентності викладача іноземної мови у ВНЗ	57

ХУДОЖНІЙ ДИСКУРС: ПОЛІМНОЖИННІСТЬ ІНТЕРПРЕТАЦІЙ

Підсекція «Лінгвістика»

БАГАН Мирослава. Текстотвірні функції заперечення в інтимній ліриці І. Франка	59
БИБИК Світлана. Феномен «культурна мова» в трактуванні Івана Франка	60
ВАКУЛИК Ірина. Формування мовної компетенції і фахове мовлення (із досвіду викладання на немовних факультетах)	62
ВОЛОВЕНКО Ірина. Англіцизми на тлі словотвірної та лексико-семантичної підсистем сучасної української літературної мови	63
ГЛУХОВСЬКА Наталія. Труднощі перекладу термінів з англійської на українську мову (на матеріалі аграрної та технічної термінології)	64
ГРОЗЯН Ніна. Функціонування інфінітива в ролі додатка: проєкція на ідіюстиль Тараса Шевченка	65
ДЯДЕЧКО Людмила. Маркери експресивності сучасного рекламного дискурсу	67
ЄРМОЛЕНКО Світлана. Мовознавчі погляди Івана Франка в контексті самоідентифікації українців	69
ЗАВАЛЬНЮК Інна. Тропеїзація заголовків сучасних регіональних газет як процес взаємодії художнього і публіцистичного дискурсів	71
ЗІНЕВИЧ Людмила. Іван Франко в реценції Михайла Коцюбинського	72
ІВАНИЦЬКА Ніна. Повнозначне слово української мови в сучасних категорійних вимірсах	74
КОВАЛЕНКО Борис. Лексика співомовок С. Руданського в словниках кінця XIX ст.	76
КОВАЛЕНКО Наталія. Фрхземи як матеріал для досліджень морфологічних рис говірок	78
КОЗУБ Любов. Специфіка використання вимовних норм у сучасному англомовному кінематографі	79
КОНОНЧУК Інна. Засоби образності у художньому дискурсі	81
КОСТРИЦЯ Наталія. Мовна індивідуальність І. Франка	83
КОЦЬ Тетяна. Теоретичні засади праць Івана Франка і тогочасна мовна практика	84
КУЛЬБАБСЬКА Олена. Граматична прикладна лексикографія: на перетині традицій та інновацій	86
КУХАР Ніна. Лінгвістичний статус «другорядності» факультативного прислівного компонента у системі неголовних членів речення	88

НАУКОВИЙ ДИСКУРС: ТЕНДЕНЦІЇ ДОСЛІДЖЕННЯ

<i>АРІСТОВА Наталія. Основні підходи до визначення аграрного дискурсу в сучасній лінгвістиці</i>	176
<i>БАЛАЛАСВА Олена. LSP і латина: когнітивно-дискурсивний аспект</i>	177
<i>БУГАЙОВА Оксана. Числові позначення в текстах соціальної реклами як прийом психолінгвістичного маніпулювання</i>	179
<i>ВАКУЛИК Ірина, КЛИМ Ярослава. Перекладацька діяльність І. Франка з античної літератури</i>	180
<i>ВАКУЛИК Ірина, ТИЩЕНКО Денис. Наукові погляди І. Франка у контексті українознавства</i>	181
<i>ВУС Віктор. Специфіка релігійно-орієнтованого педагогічного дискурсу</i>	183
<i>ГРИГОРЕНКО Ірина. Метафора як образна форма раціональності в науковому дискурсі</i>	184
<i>ДАНИЛІНА Олена. Пост у мережі Facebook як різновид автобіографії</i>	185
<i>ЄВЛАНОВА Олександра. Аналіз ключових слів чеського президентського дискурсу (на матеріалі новорічних промов Вацлава Гавела)</i>	187
<i>ІВАНОВА Оксана. Особливості й закономірності технічного перекладу</i>	188
<i>КАЧАН Галина. Науковий дискурс: тенденції дослідження</i>	190
<i>КЛИМЕНТОВА Олена. Чинники інформаційно-комунікативної оптимальності молитовного тексту</i>	191
<i>КОВАЛИНСЬКА Інна. До питання визначення термінології у дослідженнях полікультурної освіти в українському науковому дискурсі</i>	192
<i>КРАСАВІНА Валентина. Пейоративні перифрази в суспільно-політичному дискурсі (на матеріалі електронних засобів масової інформації)</i>	194
<i>КУХАРЄВА-РОЖКО Віталіна. Комунікативне призначення сконденсованих структур у науковому дискурсі</i>	196
<i>ЛАХМАНЮК Антоніна. Когнітивна наратологія як науковий дискурс</i>	197
<i>ЛИТВИНЕНКО Ніна. основні параметри класифікації філософського медичного дискурсу</i>	199
<i>ПАВЛИК Неля. Загальні тенденції текстотворення наукового епістолярію</i>	200
<i>ПОНОМАРЕНКО Оксана. Особливості наукового дискурсу</i>	202
<i>РОМАНЕНКО Юлія. Поняття та різновиди комунікативних стратегій науково-навчального тексту</i>	203
<i>РУСІНА Неля. Науковий дискурс аналізу кваліфікацій та ключових компетенцій для ринку праці випускника польських університетів</i>	205
<i>ХАЧАТРЯН Єва. Intercultural discourse as the basis of professional communication</i>	206
<i>ШУТАК Лариса, НАВЧУК Галина. Вторинні номінації як основа медичного дискурсу</i>	208

**ТВОРЧИСТЬ І. ФРАНКА У СВІТОВОМУ КОНТЕКСТІ:
КОМПАРАТИВІСТИЧНІ АСПЕКТИ**

БЄСЛАН Ганна. До проблеми біографічних досліджень у спадщині І. Франка	210
ВІРЧЕНКО Тетяна. «На спаді літ»: художня інтерпретація образу Івана Франка Григорієм Штонем	211
ГОРБОНОС Ольга. Жанрова парадигма літературних анімалістичних казок І. Франка та Р. Кіплінга	212
ДЕМ'ЯНОВА Юлія. Іван Франко як популяризатор шевченкового слова в німецькомовному світі	214
ДУБЕНКО Ольга. Патріотична та громадянська лірика І. Я. Франка	216
КИР'ЯНЧУК Богдан. Питання герменевтики в літературно-критичних концепціях І. Франка	217
КІРАЛЬ Сидір. Війна як вічна тема світової літератури в поетичній рецепції Галини Гордасевич і Бориса Гуменюка	219
КОЛІНЬКО Олена. Рецепція бориславської теми в художньому дискурсі І. Франка і С. Коваліва	222
ЛАПА Оксана. Діяльність І. Я. Франка в науковому товаристві імені Т. Шевченка	223
НОВИК Ольга. «Дитя свого часу»: Климентій Зинівієв в оцінці Івана Франка	225
ПАНКРАТОВА Олена. Національні ідеї Івана Франка в чеській літературі	226
СОПІВНИК Ірина. Образ соціально зрілої людини-громадянина у «строфах» І. Франка	227
ТОКМАНЬ Ганна. Екзистенціально-діалогічне прочитання мотиву смерті коханої людини в поезії І. Франка, Лесі Українки, В. Свідзінського	229
ШИШКОВА Лілія. Перекладацька спадщина Івана Франка	230

НАЦІОСОФІЯ ІВАНА ФРАНКА

ГУМЕННИЙ Олександр. Розвиток критичного мислення з позиції наукової спадщини І. Я. Франка	232
ГУТЬКО Ольга. Современные театрализованные представления в контексте постмодернизма	234
ЗУБРИЦЬКИЙ Михайло. Питання української державності у творчості Івана Франка	235
КАЛЕНСЬКИЙ Андрій. Морально-етичні аспекти в творчості Івана Франка	237
КИСЛА Ольга, ШОСТКА Марина. Дослідження жіночої долі І. Франком	238
КОВАЛЬЧУК Наталія. Українська національна ідея в контексті творчого доробку Івана Франка	239
КОВАЛЬЧУК Тамара. Морально-духовний потенціал літературної спадщини Івана Франка	241
ЛИЧУК Марія. Ідея «духу» української мови в студіях Івана Франка	243
ЛУЗАН Петро. Інтелектуальний потенціал І. Франка: грандіозність масштабів діяльності і багатоманітність творчих скарбів	244
МАЙДАНЕВИЧ Наталія. Правові погляди Івана Франка	246
МАТВІЄНКО Ірина. Світоглядне формування людини та самовизначення особистості у поглядах І. Я. Франка (на перетині філософії та науки)	247

ОВСІЄНКО Ірина. Духовний розвиток та естетичне збагачення юного покоління творами Івана Франка	248
ПЕКАЧ Катерина. Громадянські цінності у творчій спадщині І. Я. Франка	250
РОГОЖА Марія. Про роль інтелектуала в культурі (до 160 річниці з дня народження І. Я. Франка)	251
САМАРСЬКИЙ Андрій, ДУБРОВІНА Оксана. До питання про релігійність І. Я. Франка	253
ШИНКАРУК Лідія. Погляди Івана Франка на розвиток української економічної думки	255
ШИНКАРУК Олександра. Закономірності розвитку права і держави у поглядах Івана Франка	256
ШКІЛЬ Світлана. Критика концепції «руського світу» в науковому дискурсі України	258
ЯШНИК Світлана. Роль національних культурних особливостей у формуванні управлінської культури	259

ФОЛЬКЛОРИСТИКА ТА ЕТНОГРАФІЯ

БАЛЛА Євеліна. Етнопедagogіка Василя Пачовського	261
БОЙКО Надія. Паремії І. Франка крізь призму оцінки комунікативних актів	262
ГРИЩЕНКО Ірина. Етногонічні легендні мотиви у науковій спадщині Івана Франка	264
ПАСІК Надія. Міфологічна метафора Василя Голобородька	265
ПОГОНЕЦЬ Яна. Літературність фольклору як один із виявів фольклорно-літературної контамінації	267
ШАЛАК Оксана. Подільський поховальний обряд у дослідженнях Каленика Шейковського: етнолінгвістичний та міфологічний аспект	268

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	270
------------------------------	-----

знайство побіч мужичого, до котрого мужик рідко коли мішається. Ніякого важнішого діла мужик не робить без поради з жінкою, ба, дуже часто розумна і відважна жінка уміє у всім поставити свою волю супроти мужикової». Але разом з тим Франко образно називає такі фольклорні тексти «жіночими невольничими псалмами», бо «...між жіночими піснями руського народу стрічаємо дуже багато так сумовитих, так жалібно болючих ... Особливо зауважувати жінка винаходить у своїй житні чимраз нові рани і недогоди, на котрі нарікає в піснях».

У дослідженнях І.Франка знайшли місце пісні, які розповідають про жіночу долю, починаючи від дівування і закінчуючи нещасливим життям з нелюбом.

«В батьківськiм домі до заміжжя дівчині досить свобідно жити. Правда, працювати вона мусить тяжко, як і кожне в родині, але зато погуляти матуся не боронить. Але... уважно наглядас за коханням своєї донечки... Вона вишукує їй жениха по своїй уподобі, а бодай відкопос доньку від любові з таким парубком, котрий їй не рівня. Мати більше глядить на то, чи жених заможний, чи «є у нього воли та корови», а дівчина глядить «на стан хороший та на чорні брови», – пише Франко.

Разом з тим І.Франко констатує, що «случаїв дійсного силування, де дівчину мимо її воли віддають заміж за її нелюбого чоловіка, серед руського народу взглядно мало. Здаєсь, що послідніми часами їх стає чимраз більше, а особливо між біднішими людьми». Далі Іван Якович додає: «Зате як же то глибоко почуває, як живо протестує дівчина проти всякого силування! Ніякі економічні користі не заступлять їй сердечної любові... Такий гарячий і живий протест проти силування свідчить іменно о тім, що силування те серед нашого народу – случай рідкий, що у наших дівчат дуже живе й сильне почуття свободи власної воли, що вони не уважають, так як великоруські жінчини, своїм першим обов'язком – у всім покорятися мужчинам і у всім відречися власної воли».

Особливо жахається дівчина свою молоду свіжу красу віддати вдівцеві. «Що дівчина нерадо віддає свою руку вдівцеві, се річ зовсім природна: сили вдівця вже зужиті, надломлені, чуття застигло, з першою жінкою в'яжуть його споминки хоч не многих щасливих хвиль, а з другою нічого, крім церковного шлюбу, – чи ж диво, що тота друга не може йому бути така мила, як перша? Але що найважніше: у вдівця звичайно є діти по першій жінці, а котрій же то дівчині мило бути мачухого? От тому-то дівчина так гарячо проситься у своєї матері, щоби не дала її за вдівця з дітьми», – говорить І.Франко у своїх дослідженнях.

Отже, не залишає поза своєю увагою Франко непросту жіночу долю, яка була йому небайдужа, адже «тільки розумні й освічені матері, сестри і жінки, що думають, можуть впровадити і виховати розумне і освічене покоління», – зазначав Іван Якович.

КОВАЛЬЧУК Наталія

УКРАЇНЬСЬКА НАЦІОНАЛЬНА ІДЕЯ В КОНТЕКСТІ ТВОРЧОГО ДОРОБКУ ІВАНА ФРАНКА

Українська національна ідея становить основний смисл життя і творчості І. Франка. І. Франко вірив у те, що поганий стан у будь-якій галузі життя українського народу можна змінити на краще завдяки наполегливій праці. Стрижнем національної ідеї в ліриці І. Франка виступає думка про необхідність пробудження національної свідомості в душі кожного українця. Вона знаходить вираження у його віршах-алегоріях «Наймит» (1876), «Христос і хрест» (1880), «Човен» (1880), «Каменярі» (1878) з циклу «Ехсеіаіо!» збірки «З вершин і низин» та поезії «Бубнище» (1881) з диптиху «Привіт» і «Бубнище». Жанрова специфіка цих віршів-алегорій визначається поєднанням неоромантичного підходу до моделювання ліричної ситуації та пафосу інакомовлення.

Кожен твір, незалежно від його величини, можна розглядати як складний художній образ конкретної епохи, який з часом змінюється, тобто набуває нових художніх функцій, стає багатозначним у змістовому плані. Саме такими є міфи – давньогрецькі про Титанів, Оріона, Лаокоона та біблійний про Самсона. Їх образи у поєднанні з фольклорним образом велетня освоювалися І. Франком шляхом інтерполяції їх життєвих моментів у художню систему творів. Найважливіші з них: Бог відступає від народу через його гріхи, тоді він потрапляє в неволю до іншого народу, який стосовно нього чинить злочин. Але кожний злочин має бути покараний, і народ має звільнитися від неволі. Християнська ідея Божого покарання і прощення знаходить естетичне вирішення через алегоричний образ велетня, що уособлює український народ. Це може бути велетень сплячий, зв'язаний, але він повинен прокинутися зі сну і порвати пута, які обвили його тіло.

У вірші І. Франка «Христос і хрест» жанрова концепція виступає у зв'язку з біблійною алегорією, спрямованою на реалії поетової сучасності. Він подає своє тлумачення цієї історії коли образ Ісуса Христа стає виразником волі для українського народу, тоді його знову намагаються розпізнати. У вірші викривається фарисейство тих, хто під личиною побожності, тобто прихильності до інтересів народу, намагається втримати його в неволі.

Образи човна і розбурханого моря в епоху романтизму були виразниками філософської ідеї неминучої лихої долі людини. І. Франко у своєму вірші «Човен» також звертається до популярних образів човна, хвилі і бурі. Ці алегоричні образи визначають жанрову концепцію твору. У вірші під алегоричним образом бурі можна розуміти якусь екстремальну політичну ситуацію (революцію, війну), завдяки якій український народ зможе досягти своєї мети – здобути свободу.

Існує асоціативний зв'язок між образами і сюжетом вірша І. Франка «Каменярі» та історією про гогів і магоїв з «Александрії». Як і в давньому творі, у вірші І. Франка ми бачимо тисячі проклятих цілим світом невільних, але одержимих спільністю ідеї людей, які хочуть розбити власними руками перешкоду на шляху до свободи.

Віра у світовий поступ, у щастя всіх народів і самовіддана праця заради цього в І. Франка поєднувалася з думкою про здобуття волі і незалежності народом України, про його достойне місце серед народів світової співдружності. Загальнолюдський за змістом пафос вірша поета «Каменярі» спрямований на пробудження національної свідомості українського народу, без якої досягнення цієї мети є надзвичайно важкою справою.

Провідною у віршах-алегоріях І. Франка виступає національна ідея, що розкривається через визначення шляхів пробудження політичної активності українського народу заради утворення ним власної держави. Національна свідомість розуміється у них як руйнівна сила поступу.

І. Франко найбільш характерно для кінця XIX століття відобразив процес емансипації людської одиниці. Він передбачав, що зміни, які мають статися на зламі століть, повинні бути глобальними і що доля України цілком залежить від того, наскільки вона буде готова до них. Він вважав, що вирішальну роль покликана відіграти інтелігенція.

І. Франко, вихований «фаустівською культурою», у своїх творах розглядає проблему взаємодії героя і маси, у поемах «Святий Валентин», «Цар і аскет», «Смерть Кайна», «Іван Вишенський», «Похорон», «Мойсей». При тому народ виступає як маса, на яку спрямований певна активність і для пробудження якої потрібен герой, який своєю пасіонарною жертвою повинен витворити з мас українську націю.

Отже, в українській національній ідеї Івана Франка поєдналися любов до свого народу, мови, рідної землі, заперечення монархічної влади, викриття політичних утисків, спрямованих проти покращення економічного і культурного рівня, та боротьба за усвідомлення права українців на свою державу і рівні стосунки з іншими народами.